https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble

Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Maxkamova Saodat Baxtiyarovna
Nizomiy nomidagi O‘zMPU dotsenti
saodat_mahkamova@mail.ru

https://orcid.org/0009-0008-3907-0491

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI TASVIRIY SAN’AT ASARILARINI BADIIY TAHLIL QILISHGA TAYYORLASH

Annotasiya

Ushbu maqolada bo‘lajak tasviriy san’at o‘qituvchilarining tasviriy san’at asarlarini badiiy tahlil qilish faoliyatiga tayyorlashning dolzarb masalalari yoritilgan. Olimlarning tadqiqotlari tahlili umumta’lim maktabda tasviriy san’at asarlarini badiiy idrok etishni rivojlanishini ta’minlaydigan pedagogik sharoitlar mohiyatini aniqlashga imkon berdi. Pedagogik sharoitlarni talabalarning badiiy idrok etishning yuqori darajasiga o‘tishini ta’minlaydigan o‘quv jarayonining chora-tadbirlari (majmuasi) to‘plamidir. Tasviriy san’at asarlarini badiiy idrok etishni rivojlantirish uchun uning tarkibiy va funksional komponentlari yig‘indisida badiiy idrokni rivojlantirishga yo‘naltirilgan yaxlit pedagogik tizimni tashkil etish zaruriy pedagogik shart-sharoit hisoblanadi. Yaxlit pedagogik tizimning o‘ziga xos xususiyati shundaki, o‘qituvchi va o‘quvchining faoliyati birlashib, pedagogik o‘zaro bog‘langan faoliyati shakllanadi. Badiiy idrokni rivojlantirish jarayonini samaradorligi yaxlit pedagogik tizimning barcha elementlari o‘zaro bog‘liq. Talabalarda, ayniqsa, yoqib qolgan tasviriy san’at asarlarni mazmun-mohiyatini bilishga ehtiyoj uyg‘onadi. Yana muhim pedagogik shart-sharoitlardan biri, optimal rivojlanish muhitni yaratish hisoblanadi. Psixologiya ilm fani shaxsning o‘z ijodiy o‘zini-o‘zi rivojlantirish natijasi va jarayoni sifatida atrof-muhitni anglash pozitsiyasida turibdi. Demak, atrof-muhit nafaqat talaba shaxsining ijodiy o‘z-o‘zini rivojlantirish shart-sharoiti kabi,

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

balki mutaxassisning kasbiy ijodkorligining ko‘rsatkichi sifatida ham ishtirok etadi, chunki uning loyihalashtirishi o‘qituvchidan tasavvur va turli xil usullarni yaratishini talab qiladi.

Kalit so‘zlar

eskiz, etyud, qoralamalar, garmoniya, ijodiy obraz, grafika, amaliy san’at.

Резюме

В данной статье рассматриваются актуальные вопросы подготовки будущих учителей изобразительных искусств к деятельности по художественному анализу произведений изобразительного искусства. Анализ исследований ученых позволил определить сущность педагогических условий, обеспечивающих развитие художественного восприятия произведений изобразительного искусства в средней школе. Педагогические условия представляют собой совокупность мер (комплекс) образовательного процесса, обеспечивающих переход учащихся на высокий уровень художественного восприятия. Для развития художественного восприятия произведений изобразительного искусства необходимой педагогической обстановкой является организация целостной педагогической системы, направленной на развитие художественного восприятия в совокупности его структурно-функциональных компонентов. Отличительной особенностью целостной педагогической системы является то, что деятельность учителя и ученика объединена, образуя педагогически взаимосвязанную деятельность. Эффективность процесса развития художественного восприятия зависит от взаимозависимости всех элементов целостной педагогической системы. Учащиеся, особенно те, кто увлекается изобразительным искусством, испытывают потребность в познании сущности произведения. Еще одним важным педагогическим условием является создание оптимальной среды развития. Психология рассматривает среду как результат и процесс творческого саморазвития личности. Таким образом, среда играет роль не

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

только как условие для творческого саморазвития ученика, но и как показатель профессиональной креативности специалиста, поскольку ее создание требует от преподавателя использования воображения и различных методов.

Ключевые слова

эскиз, этюд, наброски, гармония, художественный образ, графика, декоративно-прикладное искусство.

Abstract

This article examines current issues in preparing future fine arts teachers for artistic analysis of works of art. An analysis of scientific research has allowed us to determine the essence of pedagogical conditions that support the development of artistic perception of works of art in secondary school. Pedagogical conditions represent a set of measures (a complex) of the educational process that ensure students' transition to a high level of artistic perception. To develop artistic perception of works of art, a necessary pedagogical environment is the organization of a holistic pedagogical system aimed at developing artistic perception in the totality of its structural and functional components. A distinctive feature of a holistic pedagogical system is that the activities of the teacher and student are integrated, forming a pedagogically interconnected activity. The effectiveness of the process of developing artistic perception depends on the interdependence of all elements of a holistic pedagogical system. Students, especially those interested in the visual arts, feel a need to understand the essence of a work. Another important pedagogical condition is the creation of an optimal development environment. Psychology views the environment as both the result and the process of creative self-development of the individual. Thus, the environment plays a role not only as a condition for the student's creative self-

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

development, but also as an indicator of the specialist's professional creativity, since its creation requires the teacher to use imagination and various methods.

Keywords

sketch, study, sketches, harmony, artistic image, graphics, arts and crafts

KIRISH

Hozirgi vaqtda shaxsga yo‘naltirilgan psixologik amaliyotning ortib borayotgan talablari va ushbu usullarni qo‘llashning ilmiy asoslanishi o‘rtasida qarama-qarshilik mavjud, shuningdek, rasmlarni idrok etish jarayonining shaxsiy o‘ziga xosligini ochib beruvchi yetarli empirik ma'lumotlarning yo‘qligi.

A. Abdullaev, R. Ahmedov, U. Tansykboev va M. Nabiev san’at asarlarini, jumladan, rasmni idrok etishni kognitiv, hissiy, baholash, ma'naviy va boshqa komponentlarni o‘z ichiga olgan noyob, murakkab ichki faoliyat jarayoni sifatida tushunishgan. S.F. Abdirasilovning fikriga ko‘ra, bu ichki faoliyat tomoshabinning shaxsiy ma'nolar tizimini o‘zgartiradigan noyob tajribani ifodalashi mumkin. Bu faoliyat psixikaning qirralariga, bu faoliyatdan tashqarida har doim ham ko‘rinmaydigan, ammo shaxsiy rivojlanish uchun juda muhim bo‘lgan o‘ziga xos psixologik namoyonlarga hayot bag‘ishlaydi.[1.63]

Ushbu masalani ko‘rib chiqadigan tadqiqotlar ko‘pincha san'at asarini to‘liq idrok etishning jonli jarayonini o‘rganib chiqmaydi va idrokning individual va shaxsiy xususiyatlarini tushunish uchun muhim bo‘lgan ko‘plab jihatlarni ta'kidlay olmaydi. Bunday tadqiqotlarning qiyinligi shundaki, ular talqinning noaniqligini nazarda tutadigan sifatli usullardan foydalanishni talab qiladi. Bu holat o‘zbek san'ati asarlarini idrok etishning shaxsiy xususiyatlariga qaratilgan tadqiqotlarni talab qiladi. Bu masala zamonaviy psixologiya uchun ham, amaliy psixologiya uchun ham katta nazariy ahamiyatga ega, jumladan, talabalarning san'at asarlarini tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirish uchun san'atni idrok etish usulidan foydalanish. M.B.Batyuta ta’kidlaganidek, san’at asarlarini idrok etishda

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

intellektual va professional ko‘nikmalarni o‘zlashtirish va rivojlantirish jarayonida ushbu usuldan foydalanish imkoniyati va zarurati quyidagi tamoyillar bilan belgilanadi:

- Tajriba asosida taniqli ta'lim tadqiqotchilari tomonidan ishlab chiqilgan bo‘lib, unga ko‘ra rivojlanish jarayonining o‘zi tadqiqot jarayonida sodir bo‘ladi va bu bizga uning asosiy qonuniyatlarini kuzatish imkonini beradi.

- Ijodiy harakat shaxsiy rivojlanishning asosiy mexanizmidir.

- Ijodkorlikdagi intellektual va shaxsiy jihatlar o‘rtasidagi refleksiv o‘zaro ta'sir printsipi [1.65].

- Kasbiy tajribani o‘rganish, o‘zini o‘zi bilish va o‘zini rivojlantirish jarayonini tashkil qilish imkonini beruvchi refleksiv-gumanistik hamkorlikda ijod qilish printsipi. Pedagogik ta'sirning asosiy shartlari quyidagilardir: refleksiv muhit yaratish, muammoli vaziyatning mavjudligi, hamkorlikda ijodiy munosabatlarni o‘rnatish, o‘z tajribasining boshqalar uchun ochiqligi va o‘zi uchun boshqalarning tajribasiga ochiqlik.

Ushbu tadqiqotning maqsadi talabalarning san'at asarlarini badiiy tahlil qilish haqidagi tasavvurlarining shaxsiy xususiyatlarini o‘rganish edi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI. Empirik tadqiqot Nizomiy nomidagi O‘zMPU, Gulyaev nomidagi davlat universiteti va Uzoq Sharq davlat universitetida o‘tkazildi. Tadqiqotda Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi mutaxassisligi bo‘yicha jami 169 nafar ikkinchi va uchinchi kurs talabalari (60111200) ishtirok etdi. Ular orasida Uzoq Sharq davlat universitetidan 74 nafar talaba, Gulyaev nomidagi davlat universitetidan 49 nafar talaba va Nizomiy nomidagi O‘zMPUdan 46 nafar talaba bor edi.

Tadqiqotda quyidagi psixodiagnostik vositalardan foydalanildi: tasviriy san'at asarlarini idrok etishning individual strategiyalarini o‘rganishga qaratilgan

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

bepul tavsif-tahlil texnikasi. K.M.G‘ulomov [3.107] o‘z dissertatsiyasida ta'kidlaganidek, ushbu texnika amaliy san'at, grafika va rasmni idrok etishni o‘rganishda evristik ekanligini isbotladi. Ushbu texnika asosan tavsif usullarini tanlash va amalga oshirishda proyektivdir - tavsiflar tomoshabinning o‘zlarining motivlari, munosabatlari va semantik konstruksiyalarini aks ettiradi. Bundan tashqari, u baholash tarafkashligidan xoli: har bir ishtirokchi o‘z tavsiflarida eng muhim deb hisoblagan narsalarini ta'kidlaydi, bu ularning javoblarini buzib ko‘rsatish yoki o‘zlarini yanada qulayroq tarzda taqdim etish imkoniyatini yo‘q qiladi. Texnikaning amalga oshirish va qayta ishlashdagi soddaligini, shuningdek, tadqiqot ishtirokchilarining o‘zlari uchun qulayligini ta'kidlash kerak: aniq test topshiriqlari va shakllarining yo‘qligi ularga o‘zlarini tabiiyroq his qilish imkonini beradi, testlar esa ko‘pchilik tomonidan ichki taranglikni keltirib chiqaradigan test turi sifatida qabul qilinadi.

Har bir ishtirokchiga kompyuter ekranida grafika rassomlari, rassomlar, devoriy rassomlar va xalq rassomlari kabi turli o‘zbek rassomlarining rasmlari aks etgan 20 ta slayddan iborat taqdimot namoyish etildi. Talabalardan o‘zlarini muzeyda tasavvur qilishlari so‘raldi, u yerda ular har bir rasmga xohlagancha qarab, avvalgilariga qaytishlari mumkin edi. Asarning nomi yoki rassomning ismi oshkor qilinmadi. Ko‘rib chiqqandan so‘ng, ularga shunday ko‘rsatma berildi: “Siz o‘zbek rassomlarining rasmlarini ko‘rib chiqdingiz. Endi sizning vazifangiz ikkita sevimli rasmingizni tanlashdir. Har bir rasmni yarim sahifada tasvirlab bering, shunda siz uning qandaydir tasvirini yaratishingiz mumkin (doskadagi o‘quvchilaringizga tasvirlab berganingizdek).” Shuningdek, ulardan taqdim etilgan barcha rasmlar orasidan o‘zlariga eng yoqmagan bitta rasmni tanlashlari so‘raldi.[4.106]

Ikkinchi diagnostika vositasi sifatida interaktiv shkala usuli tanlandi, u tasviriy san'at asarlarini idrok etishda rasmlarning ma'nolarini aniqlash va tahlil qilishga qaratilgan. Biz usulning 12 ta shkaladan iborat versiyasidan foydalandik, ular uchta asosiy toifaga guruhlangan: rasm, grafika va haykaltaroshlik. Ushbu

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

usul bipolyar shkala yordamida ma'nolar va hislarni sifat va miqdoriy indekslash imkonini beradi. Shunday qilib, ushbu usul sub'ektlarning san'at asarlarini idrok etishining o‘zaro bog‘liqligi va xususiyatlarini aniqlash imkonini berdi, ular konnotativ ma'nolar asosidagi hissiy ohang yoki majoziy tajribalar asosida shakllanadi. Har bir rasm talabalarda o‘ziga xos reaktsiyalarni uyg‘otadi. Rasmlarni tahlil qilish ob'ektni idrok etishni uch o‘lchov bo‘yicha tuzadi: kuch (kuchsiz - kuchli), faollik (passiv - faol) va baholash (yomon - yaxshi). Tadqiqot natijalarini statistik qayta ishlash koeffitsientlar va tavsif statistikasi yordamida amalga oshirildi.

Respondentlar tomonidan jami 300 ta tahlil va rasmlarning bepul tavsiflari tuzildi. Foydalanilgan analitik strategiyalar soni muhim diagnostika mezoni bo‘lib xizmat qildi. Bu omil kognitiv murakkablikni (respondentlarning 72%) yoki sub'ektlarning san'at asarlarini idrok etishining soddaligi va noaniqligini (28%) aniqladi. Biz kognitiv murakkablikni o‘qituvchilar uchun professional jihatdan muhim sifat deb bilamiz, bu ularga muammoning turli jihatlarini aniqlash va uning yechimiga uning noaniqligi, ko‘p qirraliligi va ko‘p o‘lchovliligini hisobga olgan holda yondashish imkonini beradi.

ASOSIY MATERIALNING TAQDIMOTI

Ushbu tadqiqot R.I. Rempel, R.X. Toktosh, N. Oydinov, A. Sulaimonov, A.A. Xakimov, S.S. Bulatov, N.R. Ahmedova, R. Xasanov, S.F. Abdirasilov, U. Nurtayev, N. Talipov, M. Ahmedov, M. Xasanova tomonidan taklif qilingan badiiy idrok jarayonining ishchi sxemasiga [4.106] asoslangan bo‘lib, u rasmning o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga oladi. Ushbu sxemada to‘qqizta boshlang‘ich omil hisobga olinadi: ulardan uchtasi idrok sub'ektining shaxsiyatini, uchtasi asarni tavsiflaydi va uchtasi ularning o‘zaro ta'siri sodir bo‘ladigan zamin bilan belgilanadi. Idrok sub'ekti shaxsiyatining barqaror xususiyatlari qiymat-semantik sohaning xususiyatlari, ehtiyojlarning to‘plami va ierarxik tuzilishi bilan ifodalanadi. S. S. Bulatov ta'kidlaganidek, "ma'nolarni idrok etish ularning ko‘proq

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

yoki kamroq aniq dekodlanishidan iborat emas, ma'noning o‘zi, badiiy tilning ramziy qatlami dekodlanishi kerak; "Ma'nolar qabul qiluvchiga ularning mavjudlik shaklining semantik doirasi bilan o‘zaro ta'siri orqali kirish mumkin bo‘ladi." San'at asari bilan o‘zaro ta'sir qiluvchi sub'ektning qiymat-semantik tashkiloti uning hayotiy tajribasi va san'at va hayotga munosabati bilan shartlangan umumlashtirilgan shaxsiy xususiyat sifatida ishlaydi. Shunday qilib, san'at asarlarini idrok etishning shaxsiy xususiyatlarini o‘rganish kelajakdagi san'at o‘qituvchilarida professional intellektual va refleksiv ko‘nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan metodologiya sifatida ishlatilishi mumkin.[7.68]

Birinchi omilga asoslangan rasm tavsiflarini tahlil qilish, bu ikki qutb bilan ifodalanadi: birinchisi, rassomning shaxsiyati yoki xarakteri orqali, ikkinchisi esa turi va janri bo‘yicha.

Shunday qilib, tadqiqot talabalarning tasviriy san'atni tahlil qilishining quyidagi xususiyatlarini ochib berdi: rassomning shaxsiyati va rasm qahramonlari kontekstida idrokning ustunligi, badiiy harakatlar, tasviriy san'at janrlari, grafika, rasm, haykaltaroshlik, realizm, kubizm, impressionizm, pointillizm, perspektiva, kompozitsion motivlar, analitik tavsif, rasmni tirik voqelik sifatida, qahramonlarning his-tuyg‘ulari va fikrlari nuqtai nazaridan idrok etish va kompozitsion tavsif, ya'ni tasvir asosida yotgan tirik voqelik nuqtai nazaridan talqin qilish.

Insholarning sifatli tahlili ushbu usulning proyektiv xususiyatlarini ochib berdi. Bu, birinchi navbatda, rasmlarni tanlash va tavsiflashda sub'ektlar o‘zlarining sub'ektiv tajribalari, fikrlari, munosabatlari va kutganlaridan, shuningdek, tasviriy san'at haqidagi bilimlaridan foydalanganliklari bilan bog‘liq. Shuning uchun, asar ma'nosini talqin qilish tomoshabinning ichki dunyosini, ularning hissiy va qiymat-semantik sohalarining xususiyatlarini, ehtiyojlarini va ziddiyatlarini aks ettiradi.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Misol sifatida rasmlarning quyidagi qarama-qarshi tavsiflarini keltirish mumkin. Bir sub'ekt Pavel Benkovning "Hovli" rasmini quyidagicha ta'riflaydi: "Rasm yangi va jonli. Siz unga uzoq vaqt tikilib turishingiz mumkin. Bolalar o‘ynab, xursand bo‘lishmoqda. Kattalar xotirjam, o‘z ishlari bilan shug‘ullanishmoqda. Rasm juda yorqin va jonli." Biroq, boshqa bir muallif uni quyidagicha ta'riflaydi: "Unda o‘zbek hovlisi kanvasda, moyli bo‘yoq bilan tasvirlangan. Bu oddiy quyoshli kun, lekin bu rasmda soya bor." Hamma band, tovuqlar aylanib yurishmoqda, yerda ko‘za va manzara tushirilgan natyurmort bor. "Rasm janrga oid asar, ammo unda perspektiva, arxitektura, natyurmort, landshaft tafsilotlari, portret, qiyofasi va ko‘plab donolik va xayrli ishlar ham bor."

G‘afur Abdurahmonovning "Oila" rasmining mazmunini talqin qilish ham noaniq. U quyidagicha ta'riflanadi: "Bu rasm rassomning oilasini tasvirlaydi. Quvonch va baxtga to‘la odatiy o‘zbek kvartirasi. Rasm molbert rasmi bo‘lgan moybo‘yoqlar bilan tuvalga chizilgan. Unda figura, portret va natyurmort atributlari tasvirlangan bo‘lib, interyerni tasvirlaydi. Tekislik, gorizontal va vertikal chiziqlar mavjud. Rang, kompozitsiya, rang va uyg‘unlik, statika va dinamika - bularning barchasini bu rasmda ko‘rish mumkin."[3.108]

Bizning fikrimizcha, Rahim Ahmedovning "Buvi va nevara" rasmi bu borada proyektiv xususiyatlarga ega. Ikki qutb quyidagi talqinlar bilan ifodalanadi: "Rasmda buvi bir narsa haqida o‘ylayapti. U xotirjam va bo‘shashgan." Va aksincha: "Rasm qayg‘uli. Unda fojia, tushkunlik va qayg‘u ochib beriladi." "Buvining charchagan, xotirjam, shaffof nigohi bor." Asosiy urg‘u befarq kayfiyatga qaratilgan. "Bo‘shliq", "Buvisining yuzida uzoq vaqtdan beri davom etayotgan g‘amginlik. Uning nigohida charchoq va donolik ifodalangan. U o‘tirib, orqaga chekindi, yonida esa nabirasi, katta ko‘zlari bilan, xushchaqchaq, mehr-muhabbatga, iymonga va xotirjamlikka to‘la, farishta kabi."[6.24]

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Ushbu omilga asoslanib, barcha fanlarni uch guruhga bo‘lish mumkin. Birinchi guruh, kompozitsiya qonunlari va tasviriy san'at mahoratini bilish bilan tavsiflanadi, tadqiqot ishtirokchilarining 20 nafarini (40%) o‘z ichiga oladi. Ikkinchi guruh, ham ijobiy, ham salbiy san'at asarlarini a'lo darajada tahlil qilish bilan tavsiflanadi, 22 talaba (44%) tomonidan ifodalanadi. Sakkiz (16%) respondent uchinchi guruhga biriktirildi; ularning asarlari faqat salbiy tahlilni namoyish etdi.

Qiymat-semantik omil sub'ektiv ahamiyat va san'at asarlarini idrok etishda amalga oshirilgan shaxsiy bilimlar orqali namoyon bo‘ladi.

XULOSALAR

1. San’at asarlarini faoliyatga asoslangan va individual-yaxlit yondashuvlar nuqtai nazaridan idrok etish semantik tarkibni idrok etish, tushunish va o‘zlashtirishda faoliyatning maxsus shakli hisoblanadi. Ta’rif strategiyalarining turli kombinatsiyalaridan foydalanish individual ko‘nikmalarni va talabalarning san'at asarlarini idrok etishining o‘ziga xos xususiyatlarini aks ettiradi va talabalarning shaxsiy xususiyatlari bilan belgilanadi.

2. Talabalarning san'at asarlarini idrok etishining quyidagi xususiyatlarini ta'kidlash mumkin: rassomning shaxsiyati va rasm qahramonlari kontekstida idrokning ustunligi; tavsifning analitik turi; rasmni qahramonlarning his-tuyg‘ulari va fikrlari nuqtai nazaridan tirik voqelik sifatida idrok etish; va tavsifning kompozitsion turi, ya'ni tasvir asosida yotgan tirik voqelik prizmasi orqali talqin qilish.

3. Insholarning sifatli tahlili ushbu usulning proyektiv xususiyatlarini ochib berdi. Rasmlarni tanlash va tavsiflashda sub'ektlar o‘zlarining sub'ektiv tajribalari, fikrlari, munosabatlari va kutganlaridan foydalanadilar. Asar ma'nosini talqin qilish tomoshabinning ichki dunyosini, ularning hissiy va qiymat-semantik sohalarining xususiyatlarini, ehtiyojlarini, nizolarini va xavotirlarini aks ettiradi.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

4. San'at asarlarini idrok etish amaliyotga yo'naltirilgan kurslarda talabalarning professional intellektual ko'nikmalarini rivojlantirish usuli sifatida ishlatilishi mumkin.

Adabiyotlar

1. Makhkamova Saodat Bakhtiyarovna (2024). THE FORMATION OF VISUAL ARTS SKILLS OF SCHOOLCHILDREN IN PERFORMING SKETCH, COMPOSITION AND CREATIVE WORKS. European Journal of Arts, (1), 63-66. doi: 10.29013/EJA-24-1-63-66
2. O 'ZBEKISTONDA DO 'PPIDO 'ZLIK MAKTABLARINING O 'ZIGA XOSLIGI VA ULARNING AMALYOTDAGI O 'RNI SA Fayzullayevich E Conference Zone, 23-28
3. TASVIRIY SAN'AT ASARLARINI BADIIY TAXLIL QILISHDA RASSOM KAMOLIDDIN BEXZOD IJODIDAN FOYDALANISH MASALALARI S MAXKAMOVA Journal of Culture and Art 1 (8), 107-114
4. The study of teaching applied decorative arts in higher education institutions through software solutions: a review of methodological literature JR Ravshanovich Current research journal of pedagogics 5 (10), 106-111
5. O 'ZBEKISTON DAVLAT SAN'AT MUZEYI RANGTASVIR KOLLEKSIYASINING ELEKTRON KATALOG PLATFORMASINI YARATISH: ISTIQBOLLARI VA NATIJALARI N KULTASHEVA Scientific Journal of Mathematical Knowledge and Applied Research 1 (01), 33-36
6. Application of geoinformation systems in the agricultural complex U Nasritdinova, X Sultonov, H Muratov, R Ankabaev, U Ismatov, BIO Web of Conferences 105, 03005
7. Nigmatjon Nozimovich Talipov THE STAGES OF DEVELOPMENT OF THE ART OF ENGRAVING IN ANCIENT PERIOD AND THE MIDDLE AGES // European Journal of Arts . 2024. №1 . C. 67 - 71. URL:

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

https://ppublishing.org/archive/publication/975-the-stages-of-development-of-the-art-of-engrav

8. Саодат Бахтияровна Махкамова (2023). ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ СПОСОБНОСТИ УЧАЩИХСЯ В ШКОЛЕ И КАК ОНИ ПРОЯВЛЯЮТ СВОИ ТВОРЧЕСКИЕ СПОСОБНОСТИ В ЭТЮДАХ, КОМПОЗИЦИОННЫХ ВАРИАНТАХ, В СВОИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЯХ. Oriental Art and Culture, 4 (5), 311-326.